

gość zadowolony z obsługi w hotelu powie o tym 3 innym osobom, a gość niezadowolony powie o tym 8 osobom.⁶

Literatura:

1. Borkowski S., Wszendybył E., Jakość i efektywność usług hotelarskich, wyd. PWN Warszawa 2007
2. Feigenbaum A. F., Total Quality Control, Mc Graw-Hill, New York 1961
3. Parasuraman. A., Zeithaml V., Berry L., Five imperatives for improving service quality, Sloan Management Review, 1991, t. 32
4. Wasilewski L., Europejski kontekst zarządzania jakością, wyd. ORGMASZ, Warszawa 1998
5. PN-EN ISO 9001:2001, Systemy zarządzania jakością. Wymagania, wyd. PKN, Warszawa 2001
6. PN-EN ISO 9004:2001, Systemy zarządzania jakością-wytyczne doskonalenia funkcjonowania, wyd. PKN, Warszawa 2001

ДЕМОГРАФІЧНІ ВТРАТИ РЕГІОНУ ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОЗДОРОВЧОЇ ТА ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (НА МАТЕРІАЛАХ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Юлія Феленчак

Львівський державний університет фізичної культури

Сталий розвиток суспільства будь-якої країни значною мірою визначається впливом демографічного фактора. Населення країни є активним суб'єктом суспільного розвитку, виступає основною передумовою її економічного, політичного та інтелектуального зростання. Погіршення демографічної ситуації в результаті скорочення чисельності населення, зумовленого зниженням народжуваності та підвищенням рівнів захворюваності та смертності, спричиняє формування втрат демографічного потенціалу, що негативно позначається на загальноекономічній ситуації у державі і створює суттєву загрозу для її майбутнього.

Актуальність дослідження проблем, пов'язаних із формуванням демографічної ситуації та пошук шляхів їх розв'язання посилюється з кожним роком. Проходження демографічних процесів відбувається у тісному взаємозв'язку із подіями природного, економічного,

⁶ A. V. Feigenbaum, *Total Quality Control*, Mc Graw-Hill, New York 1961.

соціального або політичного характеру, а це означає, що значення туристично-оздоровчої діяльності як потужного засобу підвищення соціальної і трудової активності населення та формування здорового способу життя, спрямованого на відновлення і розвиток його фізичних, психічних і духовних сил, невпинно зростає.

На сучасному етапі досліджень вже напрацьовано значний науковий досвід стосовно вивчення демографічних питань. Роботи С. І. Пирожкова, Е. М. Лібанової, В. М. Новікова, В. С. Стешенко, А. У. Хомри, О. Г. Осауленка, Ф. Д. Заставного, О. В. Заставецької, Л. Т. Шевчук та інших вчених, присвячені висвітленню різноманітних аспектів демографічної проблематики, створюють фундаментальну основу для подальших наукових пошуків. Однак, у динамічній демографічній сфері є питання, вирішення яких потребує подальших наукових розробок.

Одним з питань, для розв'язання якого необхідні спеціальні дослідження, є проблема зростання демографічних втрат населення в регіонах та в Україні загалом.

Оцінюючи сучасну демографічну ситуацію в Україні, фахівці визначили її як кризову [1, 3]. Протягом останніх років в нашій країні спостерігається стійка тенденція до зменшення чисельності її населення – за останні 10-15 років кількість постійного населення України скоротилася більше ніж на 5 млн. осіб і становить сьогодні 46,6 млн. осіб [4]. Серед основних причин виникнення цього явища можна назвати переважання кількості померлих над кількістю народжених та стабільно від'ємні показники природного приросту населення (за винятком лише Закарпатської області), а також активізацію міграційних потоків за межі держави.

Негативна тенденція перманентної втрати демографічного потенціалу спостерігається і у Львівській області: протягом 1990-2007 р.р. кількість населення області зменшилась на 6,8 % (185,7 тис. ос.). Зокрема, протягом 2007 р. в результаті природного та міграційного скорочення населення області зменшилося на 8,6 тис. осіб [5].

Як відомо, чисельність населення території формується під впливом одночасної дії двох процесів – природного руху, складовими якого виступають кількості народжених і померлих, та механічного руху, тобто від співвідношення емігрантів і іммігрантів, виявлених протягом досліджуваного періоду.

Рівень народжуваності в області у 1990-2007 р.р. зменшився на

29 % , в той же час як рівень смертності, навпаки, зріс на 21 %. На жаль, природне скорочення населення області зупинити не вдасться і у 2007 р. з цієї причини Львівська область втратила 7,4 тис. осіб.

Оскільки безпосередній прямий вплив на формування демографічних втрат населення має смертність і міграційний відтік населення за межі області, ми детальніше розглянемо особливості згаданих процесів.

У 2007 р. у Львівській області померло 34 891 ос., а загальний коефіцієнт смертності встановився на рівні 13,6 на 1000 осіб населення [2]. Для порівняння, величина цього показника у 2006 р. становила 13,5, а у 2005 – 13,7. Як правило, вищими рівнями смертності характеризуються периферійні по відношенню до адміністративного центру райони. Зокрема, у Львівській області це чітко виражено у її східній частині, де коефіцієнт смертності знаходиться в межах 19,1-16,3 %.

Показники смертності населення диференціюються серед міського і сільського населення. Значно вищі рівні смертності спостерігаються у сільській місцевості, ніж в міському середовищі, причому негативна тенденція зростання показників смертності є спільною для них обох. Зокрема, у 1990 р. коефіцієнт смертності в міських поселеннях знаходився на рівні 8,2 %, водночас у сільській місцевості – 13,9 %, у 2005 р. – відповідно 11,5 і 16,8, у 2006 р. – 11,5 і 16,5.

У структурі смертності за причинами Львівській області, як і в Україні загалом, основними причинами смерті населення є хвороби системи кровообігу і злоякісні новоутворення. У 2006 р. частка смертності населення Львівській області від хвороб системи кровообігу складала 64,6 % від загального числа померлих, злоякісних новоутворень (11,8 %), зовнішніх причин захворюваності і смертності (6,9 %), хвороб органів дихання (4,4 %) і хвороб органів травлення (3,3 %).

На формування демографічних втрат регіону значний вплив здійснює міграційна активність його населення. Міграційний рух населення, окрім внесення змін у чисельність населення регіону, трансформує статеву-вікову структуру населення в районах прибуття і вибуття мігрантів, що, в свою чергу, зумовлює зрушення в показниках природного приросту.

У 2007 р. загальна кількість мігрантів у Львівській області становила 65,8 тис. ос., з них частка прибулих зафіксована на рівні 49

%, а вибулих – 51 %. Таким чином, в результаті міграційного скорочення чисельність населення Львівської області зменшилась на 1,2 тис. осіб.

Найбільшою міграційною активністю характеризуються прикордонні райони, у Львівській області ця тенденція чітко виражена у західній і північно-західній частині області.

Показники міграційного руху населення відрізняються серед міського і сільського населення. Значно вищі показники кількості вибулих спостерігаються серед сільського населення, ніж серед міських жителів, причому ця негативна тенденція продовжує зростати. Так, у 1990 р. в міських поселеннях інтенсивність міграції серед прибулих знаходилась на рівні 31 ос. на 1000 населення, вибулих – 28, водночас у сільській місцевості такі ж показники становили відповідно – 15,8 і 19,8, у 2005 р. – 15,8 і 14,5 та 8,3 і 12,0, у 2006 р. – 15,4 і 14,7 та 9,2 і 11,4 [2, 5].

Негативним наслідком зростання міграційного відтоку населення, яке характерне для Львівської області стає зменшення питомої ваги молоді, яка інтенсивніше задіяна в міграційних процесах та зростання частки осіб старшого вікового контингенту.

Отже, високі рівні смертності та значні розміри міграційного відтоку населення виступають основним фактором збільшення демографічних втрат населення Львівської області. За демографічними прогнозами природне і міграційне скорочення чисельності населення області буде продовжуватись і надалі, а темпи його старіння сповільнити буде все важче. Надто складним виявився комплекс природно-географічних, економічних, соціальних, екологічних, психологічних та інших факторів, який зумовив кризову ситуацію у стані здоров'я населення і закріпив несприятливі тенденції у демографічній ситуації області.

Таким чином, покращення демографічної ситуації, що склалася у Львівській області, виступає одним з пріоритетних завдань сучасної демографічної політики. Розробка реально ефективних заходів, спрямованих на виведення області із глибокої демографічної кризи, сповільнення прогресуючої депопуляції населення, головним чином, повинна орієнтуватись на підвищення рівня здоров'я населення засобами фізичного виховання, в тому числі й туристично-оздоровчої діяльності.

Подальший розвиток такого напрямку демографічних досліджень слід пов'язувати із впровадженням науково обгрунтованих підходів у

регіональні схеми розвитку туристично-оздоровчої сфери. Врахування та здійснення на практиці механізмів зменшення та попередження демографічних втрат в межах найменших територіально-адміністративних одиниць покращить демографічну ситуацію не тільки Львівської області, але й держави в цілому.

Література:

1. Заставний Ф. Проблеми депресивності в Україні (соціально-економічної, екологічної, демографічної): Монографія. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 348 с.
2. Населення Львівської області 2006. Демографічний щорічник. – Львів, 2007. – 104 с.
3. Пирожков С.І. Демографічний фактор у глобальній стратегії розвитку країни // Демографія та соціальна економіка. – Київ, 2004. – Вип. 1-2. – С. 5-21.
4. <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. <http://stat.lviv.ua>.

КІЛЬКІСНІ МЕТОДИ ЕКСПЕРТНОГО ОЦІНЮВАННЯ В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИМИ КОМПЛЕКСАМИ УКРАЇНИ

Ігор Огірко, Любов Чеховська

Львівський державний університет фізичної культури

У процесі формування ринкового середовища в Україні значне місце відводиться реформуванню туристичної галузі. В умовах переходу до ринкових умов господарювання трансформаційні процеси у відносинах власності істотно вплинули на розвиток туристично-рекреаційних комплексів, що спричинило появу нових організаційно-економічних та господарсько-правових форм їх функціонування.

Тому актуальним є завдання розробки моделі функціонування туристично-рекреаційних комплексів, яка оптимізувала би організаційно-економічний механізм управління ним на певних територіях, враховувала рівень зростання туристично-рекреаційних потреб населення і дозволила формувати конкурентоспроможний інструментарій реагування на них. Розробка такого інструментарію є